

31.12.2020

EOAK/2602/2017

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Iisa Suhonen

VANTAAN POLIISIVANKILASSA TOTEUTETTAVA TERVEYDENHOITO

1 ASIA

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen Vantaan poliisivankilaan 18.11.2016 tehdyn tarkastuksen (EOAK/4721/2016) yhteydessä ilmeni, että säilytystiloissa pitkään lääkärinä toimineella lääkärillä ei ollut aktiivisesti tiedossa laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta. Lääkärillä ei ollut käytössään sähköistä potilastietojärjestelmää, vaan potilastiedot kirjattiin käsin paperille. Näin syntyneet potilasasiakirjat talletettiin mappeihin, joita säilytettiin lukitussa kaapissa päivystystiloissa. Myös muualta tilatut potilasasiakirjat ja ulkopuolisista konsultaatioista laaditut ohjeet säilytettiin mapeissa. Kaapin avain oli lääkärillä ja myös saatavilla tilannekeskuksesta.

Tarkastuksella jäi epäily siitä, onko säilytystiloissa käyvän lääkärin ja hänen sijaistensa perehdyttäminen toteutettu asianmukaisesti. Myös potilastietojen kirjaamista ja säilyttämistä koskeva asia jäi jonkin verran epäselväksi.

Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja päätti ottaa omana aloitteena tutkittavaksi Vantaan poliisivankilassa toteutettavan terveydenhuollon edellä todetuilta, epäselviksi jääneiltä osin. Asia siirtyi sittemmin allekirjoittaneen vastuualueelle.

2 SELVITYS

Poliisihallitus toimitti seuraavat lausunnot ja selvitykset:

- Poliisihallituksen lausunto 10.8.2017
- Poliisihallituksen poliisitoimintayksikön valvonnan ja hälytystoiminnan vastuualueen lausunto 1.8.2017
- Attendo Terveyspalvelut Oy:n vastuulääkärin selvitys
- ostopalvelusopimus henkilöstön vuokrauksesta 12.12.2016
- ostopalvelusopimus 7.6.2007

3 RATKAISU

3.1 Poliisin säilytystiloissa säilytettävien terveydenhuollon järjestäminen

3.1.1 Oikeusohjeet

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (jäljempänä putkalaki) 5 luku koskee säilytystiloissa annettavaa terveyden- ja sairaanhoitoa.

Putkalain 5 luvun 1 §:n mukaan vapautensa menettäneellä on oikeus hänen lääketieteellisten tarpeidensa mukaiseen terveyden- ja sairaanhoitoon. Vapautensa menettäneiden terveyden- ja sairaanhoidon järjestämisessä noudatetaan, mitä potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa, terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa, mielenterveyslaissa ja tartuntatautilaissa säädetään.

Putkalain 5 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan poliisin järjestämän lääkärin tarpeellisiksi toteamista julkisen terveydenhuollon palveluista potilaalta perittävät maksut maksetaan valtion varoista. Valtio maksaa vapautensa menettäneen terveydenhuollon, jos tällä ei ole kotipaikkaa Suomessa. Lain 5 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan vapautensa menettäneen terveydenhuollon järjestää se kunta tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, jonka toimintayksikössä hoidon järjestäminen on tarkoituksenmukaista. Muilta kuin 1 momentissa mainituilta osin terveydenhuollon kustannuksista vastaa vapautensa menettäneen kotikunta tai se sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, johon vapautensa menettäneen kotikunta kuuluu. Hoidon edellyttämissä järjestelyissä poliisi ja vapautensa menettäneen kotikunta toimivat yhteistyössä.

3.1.2 Vallitseva käytäntö

Putkalain yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 90/2005 vp) todetaan, että päävastuu vapautensa menettäneiden terveydenhuollon järjestämisestä on tarkoituksenmukaisuusperiaatteen mukaan määräytyvällä kunnalla tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymällä. Tästä huolimatta Itä-Uudenmaan poliisilaitos on järjestänyt säilytystilojen terveydenhuollon siten, että se on tehnyt erillisen sopimuksen yksityisen terveydenhuollon toimijan kanssa.

Käsitykseni mukaan kyseessä ei ole poikkeuksellinen järjestely. Vaikka kunnat ovat putkalain mukaan vastuussa poliisin säilytystiloihin sijoitetun vapautensa menettäneen terveydenhuollon järjestämisestä, niin tosiasiassa poliisilaitokset järjestävät terveydenhuollon. Järjestelyn malli voi vaihdella riippuen poliisilaitoksesta. Lisäksi suurin osa poliisilaitoksista ei ole järjestänyt poliisivankilaan säännöllistä terveydenhuoltoa.

Attendo Terveyspalvelut Oy:n (jäljempänä Attendo) vastuulääkärin selvityksessä on pidetty tarpeellisena, että poliisivankiloiden terveydenhuollon toimintakäytäntöjä yhdenmukaistettaisiin. Vastuulääkäri on toivonut valtakunnallisia toimintaohjeita siitä, miten terveydenhuolto poliisivankilassa pitäisi toteuttaa. Ohjeen myötä määrittelemättömät ”harmaat” alueet poistuisivat tai ainakin merkittävästi vähenisivät. Vastuulääkärin mukaan Attendolla on kokemusta toiminnasta useammassa poliisivankilassa. Se on pyrkinyt tekemään poliisin kanssa rakentavaa yhteistyötä toiminnan kehittämisessä siinä laajuudessa, kuin se on ollut tarkoituksenmukaista, kun otetaan huomioon Attendon oma rooli ja toiminnan mittakaava.

3.1.3 Arviointi

Totean, että vallitseva ristiriita lainsäädännön ja käytännössä omaksutun mallin välillä poliisin säilyttämien vapautensa menettäneiden terveydenhuollon järjestämisessä on ongelmallinen. Laillisuusvalvojan kannalta tilanteen tekee haasteelliseksi se, että järjestämisessä todetuista puutteista ja epäkohdista annetut kannanotot ja suositukset kohdistuvat yksittäiseen poliisilaitokseen ja viime kädessä Poliisihallitukseen – vaikka nämä eivät ole lain mukaan vastuussa terveydenhuollon järjestämisestä. Katson, että poliisin säilytystilojen terveydenhuollon järjestämisestä olisi hyvä olla olemassa valtakunnallinen ohjeistus ja että terveydenhuolto toteutettaisiin kaikissa poliisilaitoksissa edes jollain tavoin jäsennellysti. Laillisuusvalvojan on kuitenkin vaikea edellyttää tätä poliisilta, koska sille ei lain mukaan kuulu terveydenhuollon järjestäminen poliisivankiloissa.

Hallituksen lainsäädäntösuunnitelman mukaan tammikuussa 2021 on tarkoitus uudistaa poliisin säilyttämien vapautensa menettäneiden henkilöiden kohtelua koskeva lainsäädäntö. Tämän putkalain kokonaisuudistuksen yhteydessä tultaneen myös arvioimaan nykyisen putkalain sisältämän terveydenhuollon järjestämisvastuun tarkoituksenmukaisuutta. Jos poliisin säilyttämien vapautensa menettäneiden terveydenhuollon järjestäminen jää edelleen kunnan tai kuntayhtymän vastuulle, tulisi tämä mielestäni ottaa huomioon sote-uudistuksessa. Jos taas järjestelyvastuu tullaan siirtämään valtiolle, tultaneen putkalaissa yksityiskohtaisemmin sääntelemään siitä, miten poliisivankilojen terveydenhuolto jatkossa järjestetään. Tämän vuoksi en pidä tarkoituksenmukaisena esityksen tekemistä asiasta tässä yhteydessä.

3.2 Terveydenhuollon ammattihenkilöiden perehdyttäminen

3.2.1 Selvitys

Poliisihallitus ei ole pitänyt tarpeellisena lausua puheena olevasta asiasta. Poliisihallituksen poliisitoimintayksikön valvonnan ja hälytystoiminnan vastuualueen lausunnossa on käyty läpi oikeusasiamiehen tarkastuspöytäkirjassa esitettyjä havaintoja ja suosituksia, mutta ei omana aloitteena tutkittavaksi otettuja asioita. Samoin Itä-Uudenmaan poliisilaitos, joka on toimittanut tähän asiaan liittyvät ostopalvelusopimukset, ei ole erikseen kommentoinut nyt puheena olevaa asiaa. Sen sijaan poliisilaitos on antanut oman selvityksensä apulaisoikeusasiamiehen tarkastushavaintojen perusteella tehdyistä toimenpiteistä Vantaan poliisivankilassa.

Attendon vastuulääkäri on selvityksessään todennut, että Vantaan poliisivankilan lääkärinä vuosia työskennellyt lääkäri on toiminut sijaisensa ensisijaisena perehdyttäjänä. Hänellä on selvityksen antajan mukaan Attendon lääkäreistä paras osaaminen ja kokemus nimenomaan Vantaan poliisivankilan toimintakäytäntöjen yksityiskohdista. Uudet sijaiset ovat käyneet tutustumassa tiloihin ja toimintaan paikan päällä yhdessä vakilääkärin kanssa ennen ensimmäistä työvuoroaan. Attendon vastuulääkäri, jolle kuuluu myös päihdepalvelut, on tarvittaessa perehdyttänyt uusia lääkäreitä poliisivankilatyön yleisiin asioihin ja

esimerkiksi päihteiden vieroitusoireiden hoitamiseen poliisivankilassa sekä yleisiin lääkehoidon linjauksiin. Selvityksen mukaan sijaisina toimivilla lääkäreillä on pääsääntöisesti ollut kokemusta muistakin poliisivankiloista tai vankiloista ja erilaisista päihdehoitoyksiköistä.

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen ja Attendon välisessä ostopalvelusopimuksessa todetaan, että poliisilaitos on velvollinen huolehtimaan Attendon työntekijän työntekoon liittyvästä työn johtamisesta, työn valvonnasta ja työhön perehdyttämisestä siten, että se täyttää ostopalvelusopimuksen ja lain asettamat vaatimukset (kohta 3 Työnantajan, työnjohdon ja työntekijän vastuut). Lisäksi kohdassa 14 (Perehdytys ja koulutus) todetaan, että työhön perehdyttäminen ja toimipaikkakohtainen koulutus tapahtuvat poliisilaitoksen yksikössä ja toimesta. Attendon tehtävänä on ollut sopimuksen mukaan järjestää työntekijöilleen lisä- ja täydennyskoulutusta oman koulutusohjelmansa mukaisesti.

3.2.2 Arviointi

Poliisilaitoksiin ja niiden säilytystiloihin tehdyillä oikeusasiamiehen tarkastuksilla on havaittu, että niissä harvoissa poliisilaitoksissa, joissa vapautensa menettäneiden terveydenhuollosta käy säännöllisesti huolehtimassa lääkäri tai hoitaja, heille ei ole järjestetty koulutusta säilytystilojen erityisolosuhteista. Lisäksi on havaittu, että Poliisihallituksen 24.11.2017 poliisilaitoksille lähettämää ohjauskirjettä (POL-2017-41566), jossa on myös poliisivankiloissa annettavaa terveydenhuoltoa koskevia asioita, ei ole välttämättä saatettu poliisivankilassa työskentelevien terveydenhuollon ammattihenkilöiden tietoon.¹

Tarkastusta koskevissa laillisuusvalvojan kannanotoissa on katsottu, että edellä todettu voi altistaa esimerkiksi systemaattisille epäkohdille poliisin ja terveydenhuollon välillä silloin, kun toinen osapuoli olettaa asian kuuluvan toiselle. On myös selvää, että lääkärin on tunnettava vähintään ne putkalain säännökset, jotka vaikuttavat hänen työhönsä. Esimerkkinä tästä on putkalain 5 luvun 6 §, jonka perusteella lääkäri voi antaa luvan vapautensa menettäneelle saada omalla kustannuksella terveydenhoitoa säilytystilassa. Tämän säännöksen sisältö on toisaalta ollut huonosti tiedossa myös poliisivankiloiden vartijoilla, minkä vuoksi edellä kerrotussa ohjauskirjeessä on muistutettu myös tästä vapautensa menettäneen oikeudesta.

Attendon vastuulääkäri on selvityksessään ilmoittanut, että tarkastuspöytäkirjassa todettuun terveydenhuollon ammattihenkilön puutteelliseen tietämykseen lainsäädännöstä on reagoitu ja asia on korjattu. Vastuulääkärin mukaan kaikille Attendon päihde- ja vankilatiimin lääkäreille kootaan tietopaketti ajankohtaisesta asiaan liittyvästä lainsäädännöstä.

Pidän myönteisenä asiana, että Attendo on ryhtynyt toimenpiteisiin, jotta sen poliisin säilytystiloissa työskentelevät terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat tietoisia putkalain säännöksistä. Attendolla ei

¹ Pasilan poliisivankilan terveydenhoidon tarkastuksesta 7.3.2018 laadittu pöytäkirja (EOAK/1488/2018). Pöytäkirja on julkaistu oikeusasiamiehen verkkosivuilla www.oikeusasiamies.fi.

kuitenkaan ole välttämättä tietoa Poliisihallituksen poliisilaitosten säilytystiloja koskevista ohjeista. Lisäksi totean, että ostopalvelusopimuksen mukaan tilaajana toimivan eli poliisilaitoksen tulisi huolehtia tämän tyyppisestä Attendon työntekijöiden koulutuksesta.

Edellä olevan vuoksi pidän tärkeänä, että Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen säilytystiloissa työskenteleville terveydenhuollon ammattihenkilöille järjestetään perehdytystä tarpeellisin osin myös poliisihallinnossa annetuista määräyksistä ja ohjeista. Pidän myös suositeltavana, että ostopalvelusopimuksen voimassaolon aikana käytössä olevat ja tulevaisuudessa annettavat ohjeistukset saatetaan tarpeellisin osin myös Attendon vastuulääkäriin tietoon. Määräysten ja ohjeiden lisäksi voi olla myös muita asiakirjoja, joissa voi olla terveydenhuollossa työskenteleville hyödyllistä tietoa.²

3.3 Potilasasiakirjojen laatiminen

3.3.1 Oikeusohjeet soveltuvin osin

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (jälj. potilaslaki) mukaan terveydenhuollon ammattihenkilön tulee merkitä potilasasiakirjoihin potilaan hoidon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan turvaamiseksi tarpeelliset tiedot. Potilasasiakirjojen laatimisesta säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella

Potilasasiakirjoista annettua asetusta sovelletaan potilaan hoidon järjestämisessä ja toteuttamisessa käytettävien asiakirjojen laatimiseen sekä niiden ja muun hoitoon liittyvän materiaalin säilyttämiseen. Asetusta sovelletaan potilaslain 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettuihin terveydenhuollon toimintayksiköihin niiden antaessa mainitun lain 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettua terveyden- ja sairaanhoitoa. Asetusta sovelletaan myös terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettuihin terveydenhuollon ammattihenkilöihin heidän antaessaan edellä tarkoitettua terveyden- ja sairaanhoitoa riippumatta siitä, kenen palveluksessa ammattihenkilö on tai harjoittaako hän ammattiaan itsenäisesti.

Asetuksessa on yleisenä periaatteena ja vaatimuksena edellytetty, että potilasasiakirjat tulee laatia ja säilyttää sellaisia välineitä ja menetelmiä käyttäen, että asiakirjoihin sisältyvien tietojen eheys ja käytettävyys voidaan turvata tietojen säilytysaikana (3 §). Terveydenhuollon toimintayksikön ja itsenäisesti ammattiaan harjoittavan terveydenhuollon ammattihenkilön tulee pitää jokaisesta potilaastaan jatkuvaan muotoon laadittua aikajärjestyksessä etenevää potilaskertomusta (9 §).

Asetuksen 10 – 19 §:ssä on yksityiskohtaisesti säännelty, mitä tietoja potilasasiakirjoihin tulee merkitä. Näitä ovat esimerkiksi merkittävät

² Esim. Helsingin poliisilaitoksen erityistoimintayksikkö ilmoitti oikeusasiamiehelle järjestävänsä kevään 2019 aikana poliisivankilassa työskentelevälle terveydenhuoltohenkilöstölle yhteisen koulutuksen vapautensa menettäneiden säilytystä koskevasta lainsäädännöstä, Poliisihallituksen ohjeista ja vapautensa menettäneiden säilytystä koskevasta laillisuusvalvontaviranomaisten raporteista ja tarkastuspöytäkirjoista (EOAK/1488/2018).

keskeiset hoitotiedot sekä sairauden ja hoidon kulkua koskevat merkinnät.

3.3.2 Selvitys

Attendon vastuulääkäri selvityksessä todetaan, että poliisi toimii rekisterinpitäjänä ja lääkäri kirjaa potilastiedot yhdessä sovitun mallin mukaisesti. Selvityksen mukaan sähköisen potilastietojärjestelmän puuttuessa potilastiedot kirjataan edelleen käsin tarkoitusta varten laadituille lomakkeille. Kustakin potilaasta syntyy aikajärjestyksessä etenevä hoitokertomus, johon on merkitty hoidon kannalta oleelliset tiedot.

Poliisilaitoksen (jäljempänä tilaaja) ja Attendon välisessä ostopalvelusopimuksessa todetaan kohdassa 4 (Tilauksen sisältö), että Attendon lääkäri kirjaa potilastiedot tilaajan potilastietojärjestelmään. Kohdan 9 (Työvälineet ja suojavaatteet) mukaan tilaaja huolehtii muun muassa henkilöstön työvälineistä. Kohdassa 17 (Potilasrekisteri, merkinnät, sallassapito ja potilastietojen antaminen) todetaan, että vastuu rekisteripidosta ja tietosuojan huolehtimisesta on tilaajalla. Attendon lääkäri laatii hoidosta määräysten mukaiset potilas- ja muut asiakirjat ja käyttää tällöin tilaajan potilastietojärjestelmiä tilaajan ohjeiden mukaisesti.

3.3.3 Arviointi

Totean, että laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (jäljempänä asiakastietolaki) velvoittaa julkiset terveydenhuollon organisaatiot tallentamaan potilastiedot valtakunnallisesti keskitettyyn arkistoon (Kanta-palvelut). Yksityisille terveydenhuollon organisaatioille keskitetyn arkiston käyttöönotto on pakollista, jos potilasasiakirjojen pitkäaikaissäilytys toteutetaan sähköisesti. Poliisin säilytystilojen terveydenhuolto ei ole nyt toteutettu käytännössä siten, että ainakaan poliisilaitoksen – joka ei ole julkinen terveydenhuollon organisaatio – tulisi tallentaa potilastiedot sähköisesti. Käsin toteutettu potilastietojen kirjaamisjärjestelmä ei ole siten lainvastainen. Kuitenkin se jättää toivomisen varaa monelta osin. Jää epäily siitä, pystytäänkö käsin tehdyillä kirjauksilla täyttämään potilaslain ja potilasasiakirja-asetuksen vaatimukset potilasasiakirjojen laatimisesta.

Helsingin poliisilaitoksen terveydenhuoltoon tehdyn tarkastuksen toimenpiteenä Helsingin poliisilaitoksen erityistoimintayksikkö selvitti poliisilaitoksen tietohallintoyksikön kanssa mahdollisuutta hankkia poliisivankilan terveydenhuoltohenkilöstön käyttöön asiakastietolain mukainen tietojärjestelmä. Tarkastusajankohtana terveydenhuoltohenkilöstö teki merkinnät tietokoneella, jota ei ollut tietoturvasyistä kytketty tietoverkkoon. Erityistoimintayksikön selvityksen perusteella ilmeni, että saatavissa olevat tietojärjestelmät ovat pääsääntöisesti tarkoitettu sairaanhoitopiirien, kuntayhtymien ja lääkärikeskusten käyttöön. Ne ovat hankintahinnaltaan ja ylläpitokuluiltaan sellaisia, että erityistoimintayksikkö ei pitänyt niiden hankintaa käytännössä mahdollisena. Apulaisoikeusasiamies totesi lopullisessa tarkastuspöytäkirjassa (EOAK/1488/2018) kannanottonaan tältä osin seuraavaa:

Huolimatta siitä, millä tavalla potilastietojen kirjaaminen

tapahtuu, tulee kirjaamisen täyttää potilaslaissa ja potilasasiakirjojen laatimisesta annetussa asetuksessa säädetyt edellytykset. Apulaisoikeusasiamiehen käsitys on, että tarkastuksella saadun tiedon perusteella on epäiltävissä, että käytössä oleva sovellus ei anna mahdollisuutta tehdä potilaskirjauksia sillä tavoin, että niille vaaditut edellytykset täytyisivät. Tämä voi jopa vaarantaa potilasturvallisuuden.

Apulaisoikeusasiamies pitää ymmärrettävänä, että yksittäisen poliisilaitoksen ei ole mahdollista hankkia samantyyppistä sähköistä potilastietojärjestelmää kuin mitä terveydenhuollon suuret toimijat käyttävät. Tällä hetkellä poliisivankiloiden terveydenhuolto on useimmissa poliisilaitoksissa järjestetty siten, ettei siellä käy säännöllisesti poliisilaitoksen palkkaamaa terveydenhuollon ammattihenkilöä. Tästä johtuen ei ole tarkoituksenmukaista luoda koko poliisihallinnon kattavaa sähköistä potilastietojärjestelmää, jollainen on esimerkiksi käytössä vastaanotokeskuksissa ja ulkomaalaisten säilöönottoyksiköissä. Apulaisoikeusasiamiehellä ei ole tällä hetkellä tiedossa, tuleeko sote-uudistus vaikuttamaan poliisilaitosten säilytystilojen terveydenhuollon järjestämiseen ja olisiko sitä kautta saatavissa parannusta potilastietojen käsittelyyn poliisivankiloissa. Kun sote-uudistuksen aikataulu ja sen mahdollinen vaikutus poliisivankiloiden terveydenhuoltoon ei ole tiedossa, apulaisoikeusasiamies kannustaa erityistoimintayksikköä jatkamaan sen selvittämistä, olisiko terveydenhuollon ammattihenkilöiden käyttöön saatavissa sovellus, joka mahdollistaisi nykyistä paremmin sellaiset kirjaukset, joita lainsäädäntö edellyttää.

Viittaan edellä olevaan apulaisoikeusasiamiehen kannanottoon ja toteen, että potilasasiakirjojen laatimiselle asetettujen edellytysten tulee täytyä huolimatta siitä, miten kirjaukset tehdään. Tämä on luonnollisesti merkintöjä tekevän terveydenhuollon ammattihenkilön vastuulla. Se, että potilasasiakirjat on tehty huolellisesti ja riittävän laajasti, ei ole pelkästään potilaan oikeuksien suojelemista, vaan myös terveydenhuollon ammattihenkilön oikeusturvan kannalta tärkeää.

3.4. Potilasasiakirjojen säilyttäminen

3.4.1 Oikeusohjeet soveltuvin osin

Potilaslain mukaan potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat salassapidettäviä. Terveydenhuollon ammattihenkilö tai muu terveydenhuollon toimintayksikössä työskentelevä taikka sen tehtäviä suorittava henkilö ei saa ilman potilaan kirjallista suostumusta antaa sivulliselle potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja.

Potilasasiakirja-asetuksen 22 §:n mukaan potilasasiakirjojen ja hoitoon liittyvän muun materiaalin säilyttämisestä vastaa se terveydenhuollon toimintayksikkö tai itsenäisesti ammattiaan harjoittava terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka toiminnassa ne ovat syntyneet, jollei

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetusta laista muuta johdu.

Potilasasiakirja-asetuksen 23 §:ssä säädetään potilasasiakirjojen säilyttämisaikoista ja hävittämisestä. Potilasasiakirjoja on säilytettävä vähintään asetuksen liitteessä tarkoitettu aika. Kun tämä säilytysaika on päättynyt tai kun sen jälkeen säilytetyt potilasasiakirjat eivät enää ole välttämättömiä potilaan hoidon järjestämiseksi tai toteuttamiseksi, on hoidon järjestämistä vastaavan terveydenhuollon toimintayksikön ja itsenäisesti ammattiaan harjoittavan terveydenhuollon ammattihenkilön huolehdittava siitä, että potilasasiakirjat hävitetään välittömästi ja siten, että sivulliset eivät saa niistä tietoa.

Potilasasiakirjojen säilyttämisessä tulee lisäksi noudattaa arkistolakia ja Arkistolaitoksen ohjeita.

3.4.2 Selvitys

Attendo Terveyspalvelut Oy:n vastuulääkärin mukaan lomakkeet ja muut potilaan terveystiedot, mukaan lukien muualta tilatut hoitokertomukset sekä ulkopuolisista konsultaatioista saadut vastaukset, arkistoidaan aakkosjärjestyksessä mappeihin, jotka säilytetään lukitussa toimistokaapissa. Toimistokaapin avain on lukitussa lääkekaapissa, jonka avain puolestaan on sekä lääkärillä että tilannekeskuksessa. Tilannekeskuksessa on tarpeen säilyttää avainta esimerkiksi lääkärin äkillisen sijaistamisen onnistumiseksi. Tilannekeskuksessa olevan avaimen hakemisesta tehdään merkintä kirjanpitoon eli kuka on hakenut avaimen ja milloin tämä on tapahtunut.

Poliisilaitoksen (tilaaja) ja Attendon välisen ostopalvelusopimuksen kohdassa 17 käydään läpi muun muassa salassapitoa. Sopimuksen mukaan Attendon lääkärin salassapitovelvollisuus on vähintään yhtä laaja kuin tilaajan palveluksessa olevalla henkilökunnalla. Syntyneisiin asiakirjoihin, niiden säilytykseen ja luovutukseen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, henkilötietolakeja, lakia potilaan asemasta ja oikeuksista, lakia terveydenhuollon ammattihenkilöistä, muita henkilötietojen käsittelyä koskevia säädöksiä sekä tilaajan antamia ohjeita.

3.4.3 Arviointi

Vaikuttaisi siltä, että potilasasiakirjojen säilyttäminen on pyritty toteuttamaan siten, ettei sivulliset pääse niihin käsiksi. Toimintatapa, jossa avainta säilytetään tilannekeskuksessa, josta sen voi hakea kuittausta vastaan, ei kuitenkaan mielestäni täysin estä väärinkäytöksiä.

Saamassani selvityksessä ei ole käyty läpi potilasasiakirjojen hävittämistä. Tiedossani ei ole, onko olemassa toimintaohjetta tai arkistosuunnitelmaa siitä, kenen toimesta, missä ajassa ja miten hävittäminen tapahtuu. Arkistolaki ja potilasasiakirja-asetus kuitenkin edellyttävät, että kun säilytysaika on päättynyt tai kun sen jälkeen säilytetyt potilasasiakirjat eivät enää ole välttämättömiä potilaan hoidon järjestämiseksi tai toteuttamiseksi, on huolehdittava siitä, että potilasasiakirjat

hävitetään välittömästi ja siten, että sivulliset eivät saa niistä tietoa. Suositan, että potilastietojen arkistointiin ja hävittämiseen liittyvät toimitatavat käydään läpi ja huolehditaan siitä, että ne ovat lainmukaiset.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdissa 3.2.2 (terveydenhuollon ammattihenkilöiden perehdyttäminen), 3.3.3 (potilasasiakirjojen laatiminen) ja 3.4.3 (potilasasiakirjojen säilyttäminen) esittämäni käsitykset ja suositukset Poliisihallituksen ja sen kautta Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen ja Attendo Terveyspalvelut Oy:n tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Poliisihallitukselle.

Pyydän Poliisihallitusta ilmoittamaan minulle 30.4.2021 mennessä, mihin toimenpiteisiin asiassa on ryhdytty tämän päätöksen johdosta.